

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกทุกวันนี้เป็นโลกของความเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นไปในด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อชนบทของประเทศและพลเมืองทุกคน หลายคนได้หันมาสนใจถึงการศึกษาว่าน่าจะมีส่วนช่วยแก้ปัญหา เพราะถือว่าการศึกษานั้นเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ การศึกษาจะช่วยให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น การศึกษาจะช่วยพัฒนาประเทศโดยจะพัฒนาศักยภาพที่แต่ละบุคคลมีอยู่ถึงขีดสูงสุด การศึกษาจะช่วยแก้ไขปัญหาความไม่ยุติธรรมในสังคมเพราะเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ ทศนคติ ให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อม¹

เนลสัน (Nelson) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาว่า การศึกษาควรช่วยให้เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ เข้าใจถึงชีวิตและสภาพแวดล้อม การศึกษาควรช่วยให้ผู้ที่ได้รับการศึกษามีความพอใจในสภาพที่ตนเป็นอยู่พร้อมทั้งพยายามพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น และในขณะเดียวกัน ก็ควรป้องกันสิ่งที่จะมาทำลายสภาพที่ดีในสังคมของตนให้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ลีปพนนท์ เกตุทัต, "การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม," การปฏิรูปการศึกษา
รายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (สมาคมผู้บริหารการศึกษา
แห่งประเทศไทย บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด กรุงเทพมหานคร), หน้า 5.

เลวลง¹

นักการศึกษาอีกท่านหนึ่ง คือ แฟลทเทอร์ (Flatter) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษานั้นถือเป็นรูปแบบของมนุษย์สัมพันธ์อย่างหนึ่งก็ว่าได้ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาช่วยให้เราทราบถึงความจริงเกี่ยวกับคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมว่ามีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้และทัศนคติ²

จะเห็นว่าการศึกษานั้นเป็นหัวใจในการพัฒนาประเทศอย่างมาก เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาตัวบุคคล บุคคลที่สามารถเรียนได้ย่อมมีประสิทธิภาพ มีความคิดและเผยแพร่ความคิดใหม่ ๆ ได้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด

แต่จากการจัดการศึกษาเท่าที่เป็นอยู่พบว่าจัดการศึกษายังไม่ประสบผลเท่าที่ควรจะเป็น เพราะเกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา ปัญหาความสูญเปล่าอย่างหนึ่งก็คือ การตกต่ำชั้นของเด็ก ซึ่งอาจเกิดจากสภาพแวดล้อม เช่น อาชีพของผู้ปกครอง สภาพครอบครัว ความไม่เสมอภาคในนโยบายการใช้จ่ายของรัฐบาลในการจัดสรรงบประมาณการศึกษา สภาพของโรงเรียน การขาดแคลนครู คุณภาพของครู (ซึ่งรวมถึงการสอนและการใช้จิตวิทยาในการสอน) ฯลฯ³

---

¹สุมนา ไกลังคะ, "การศึกษาปัญหาการนิเทศการสอนของอาจารย์ในเทศกในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถาบันฝึกหัดครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริการการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 8, 96.

² Charles H. Flatter, "An Inservice Self - Study Program the Forgotten Key to Deucational Success," Journal of Teacher Education, Vol. 27, No. 2 (1976), p. 20.

³เดโช บุญศักดิ์, "เพราะเหตุใดนักเรียนจึงสอบตกซ้ำชั้น," วิทยาสาร, ปีที่ 23 เล่มที่ 3 (15 มกราคม, 2515), เล่มที่ 4 (22 มกราคม, 2515), หน้า 16 - 17, 48.

จะเห็นว่า การขาดแคลนครุ คุณภาพของครุ มีส่วนในการทำให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา รัฐจึงมีนโยบายในการผลิตครุใหม่ปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพ โดยได้จัดให้มีโครงการฝึกหัดครุและตั้งวิทยาลัยครุขึ้นตามภาคต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันมีด้วยกัน 36 แห่ง

คามหลักสูตรของกรมการฝึกหัดครุ ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับ ป.กศ. หรือ ป.กศ.สูง ก็ตามจะต้องมีการฝึกสอนซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้ทดลองนำทฤษฎี หลักการ และวิธีสอน ที่ได้เล่าเรียนจากวิทยาลัยครุไปปฏิบัติในสภาพการณ์ที่แท้จริงซึ่งจะทำให้นักศึกษาได้รู้ถึงจุดอ่อน ความสามารถของตนและเพิ่มพูนสมรรถภาพการสอนของตนให้ดีขึ้น ทำให้เกิดความมั่นใจในอันที่จะไปสู่ความสำเร็จและความก้าวหน้า นอกจากนี้ยังปลูกฝังให้นักศึกษาที่จะเป็นครุเปลี่ยนความคิดที่จำครุเป็นเพียงผู้บอกความรู้และคอยควบคุมความประพฤติของนักเรียนมาเป็นผู้ที่ให้ความรู้ สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน. ครุต้องคอยป้อนคำถามเพื่อกระตุ้นและช่วยผู้ให้เก็คิด ครุจะต้องแนะแนวให้นักเรียนมีหลักวิธีที่จะศึกษาค้นคว้ารู้จักที่จะปรับปรุงตัวให้เข้ากับสังคม เปิดโอกาสให้ใคร่ใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ครุต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฯลฯ ผู้ที่มีส่วนอย่างมากในการที่จะทำให้นักศึกษาฝึกสอนมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีในอาชีพครุก็คือ อาจารย์นิเทศก์

นักการศึกษา 2 ท่าน คือ เบนท์ (Bent) และ เม็คแคน (Mc. Cann) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์หรืออาจารย์นิเทศก์ว่าจะต้องมีใช้เป็นผู้เฝ้าจัดการถืออำนาจในการที่จะเปลี่ยนวิธีการสอนของครุหรือนักศึกษาฝึกสอน แต่ควรจะเป็นผู้แนะแนวทางหรือผู้นำที่มีความรับผิดชอบให้ความสนใจ และพร้อมเสมอที่จะให้ความช่วยเหลือครุหรือนักศึกษาฝึกสอนในการปรับปรุงวิธีการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพที่ดี

นางฉลวย สุมาวงศ์, คู่มือนิเทศการฝึกสอน หลักสูตรปริญญาตรีประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (คณะวิชาการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร), หน้า 3.

ชั้นกว่า เกม¹

นั่นคืออาจารย์นิเทศก์จะช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทราบว่าการสอนของตนเป็นอย่างไร ในระหว่างที่สอนนั้นตัวครูและนักเรียนมีพฤติกรรมต่อกันอย่างไร โดยอาจารย์นิเทศก์จะนำผลการสังเกตมาแสดงให้นักศึกษาฝึกสอนได้ดู ในการบันทึกพฤติกรรมอาจจะบันทึกในแบบข้อความซึ่งมีลักษณะ เป็นอัตนัยหรือความเรียง วิธีนี้ทั้งอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาไม่สามารถที่จะบอกหรือทราบถึงปริมาณของพฤติกรรมแต่ละอย่างที่เกิดขึ้นได้ การให้ข้อเสนอแนะหรือคำวิจารณ์นั้นขึ้นอยู่กับวิจารณ์คุณภาพของอาจารย์นิเทศก์เอง ซึ่งแต่ละท่านย่อมตีความหมายไม่เหมือนกัน อาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมได้ นักการศึกษาจึงได้พยายามที่จะพัฒนาเครื่องมือในการวัดพฤติกรรมในห้องเรียนซึ่งต้องใช้วัดได้อย่างปรนัย ทำให้นักศึกษาฝึกสอนยอมรับได้ง่าย สามารถเห็นปริมาณความมากมายของแต่ละพฤติกรรม วิธีการสังเกตพฤติกรรม การเรียนการสอนแบบหนึ่งก็คือวิธีวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจา ระหว่างครูและนักเรียนของแฟลนเคอร์ส

ผู้วิจัยมีความสนใจในการนำวิธีการของแฟลนเคอร์สไปใช้กับนักศึกษาฝึกสอนว่า นักศึกษาฝึกสอนที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบแฟลนเคอร์สนั้นจะมีพฤติกรรมทางวาจาแตกต่างไปจากนักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ได้เรียนรู้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจการร่วมทางวาจา ระหว่างนักศึกษาฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูสุกลนคร กับนักเรียนในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์
2. เพื่อศึกษา เปรียบเทียบกิจการร่วมทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอนที่มีความรู้

¹Rudyard Bent and Lloyd E. McCann, Administration of Secondary School (New York : McGraw - Hill Book Company Inc., 1960), p. 80.

เรื่องกิจกรรมทางวาจาของแฟลนเคอร์ส กับนักศึกษาฝึกสอนที่ไม่มีความรู้ในเรื่อง
คังกล่าวที่มีต่อนักเรียน

3. เพื่อเปรียบเทียบกิจกรรมทางวาจาระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง
ที่มีต่อนักเรียนในชั้นเรียนที่ตนฝึกสอน

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาฝึกสอนที่มีความรู้เรื่องกิจกรรมทางวาจาของแฟลนเคอร์สกับผู้ที่
ที่ไม่มีความรู้ในเรื่องคังกล่าวมีกิจกรรมทางวาจาต่อนักเรียนต่างกัน
2. นักศึกษาชายและหญิงมีกิจกรรมทางวาจาต่อนักเรียนที่ตนฝึกสอนไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเฉพาะนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา
ชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยครูสกลนคร ซึ่งทำการฝึกสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในภาคเรียนที่ 3
ของปีการศึกษา 2519 ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

2. ตัวแปรที่ศึกษาคือ พฤติกรรมทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอนชาย-หญิง ที่มี
ความรู้เรื่องระบบแฟลนเคอร์ส และนักศึกษาที่ไม่มีความรู้ในเรื่องคังกล่าวในการเรียน
การสอนวิทยาศาสตร์ในชั้นเรียนที่ตนฝึกสอน

3. การวิจัยครั้งนี้มีได้คำนึงถึง

3.1 อายุ

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

3.4 อาชีพของบิดามารดา

ขอตกลง เบื้องต้น

1. นักศึกษาที่ออกฝึกสอนทุกคนมีความรู้ในวิชาครูและเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์เป็นอย่างดี

2. พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียนนั้นแสดงออกอย่างจริงจัง และสามารถที่จะสังเกต ตลอดจนจับบันทึกได้

3. กิริยาร่วมทางวาจาที่แสดงออกนั้นได้แก่

3.1 การยอมรับความรู้สึกรักของนักเรียน

3.2 การชมเชย สนับสนุน ให้กำลังใจ

3.3 การยอมรับ หรือนำความคิดของนักเรียนมาใช้

3.4 การถามคำถามของครู

3.5 การอธิบายหรือบรรยาย

3.6 การให้แนวทาง หรือคำสั่ง

3.7 การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู

3.8 การตอบคำถามของนักเรียน

3.9 การแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

3.10 ความเจ็บหรือความสับสนวุ่นวาย

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

1. ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะเก็บข้อมูลจากนักศึกษาฝึกสอนทั้ง 80 คน ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นนักศึกษาที่ได้รับการบันทึกพฤติกรรมก่อนซึ่งยังไม่ชำนาญในการสอนอาจมีพฤติกรรมทางวาจาแตกต่างจากนักศึกษาที่ได้รับการบันทึกพฤติกรรมทีหลังซึ่งมีความชำนาญในการสอนยิ่งขึ้น

2. พฤติกรรมทางวาจาที่แสดงออกอาจเกิดขึ้นมากกว่าหนึ่งอย่างในเวลาเดียวกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมทางวาจา	หมายถึง การแสดงออกทางวาจาซึ่งเกิดขึ้นระหว่างครู กับนักเรียนหรือนักเรียนกับนักเรียน
นักศึกษาฝึกสอน	หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยครูสกลนคร ซึ่งทำการฝึกสอนใน ภาคเรียนที่ 3 ของปีการศึกษา 2519
นักเรียน	หมายถึง นักเรียนที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2519 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
การฝึกตามระบบ	หมายถึง การฝึกนักศึกษาฝึกสอนในเรื่องการวิเคราะห์ พฤติกรรมร่วมทางวาจาตามระบบแฟลนเคอร์สันมีความ สามารถพอที่จะแยกและบันทึกพฤติกรรมได้
รหัส	หมายถึง ตัวเลขประจำพฤติกรรมแต่ละประเภท มีอยู่ 10 ตัว แต่ละตัวแสดงพฤติกรรมแต่ละประเภทไม่ซ้ำกัน
ตารางมิติ	หมายถึง ตารางที่ประกอบด้วยตารางเล็ก ๆ ซึ่งเกิด จากการตัดกันของแถวทั้ง 10 ในแกนอน และแถวทั้ง 10 ในแกนตั้ง
อิทธิพลทางอ้อม	หมายถึง อิทธิพลที่เกิดจากพฤติกรรมทางวาจาของครู แสดงออกมาในพฤติกรรม

- ประเภทที่ 1 : การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
- 2 : การชมเชย สนับสนุน ให้กำลังใจ
- 3 : การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน
- 4 : การถามคำถามนักเรียน

อิทธิพลทางตรง หมายถึง อิทธิพลที่เกิดจากพฤติกรรมทางวาจาของครู
แสดงออกมาในพฤติกรรม

ประเภทที่ 5 : การบรรยายหรืออธิบาย

6 : การให้แนวทางหรือคำสั่ง

7 : การวิจารณ์หรือใช้อำนาจของครู

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย